

PARRAGH—SZABÓ—DR. GECK—MADARAS

A VEGYI ÉS BIOLÓGIAI FEGYVER

(*Tisztek Könyvtára, 17. kötet*)

Szabályzataink előírják: a csapatok tömegpusztító fegyverek elleni védelmét minden parancsnoknak, minden helyzetben meg kell szerveznie, hogy megvédje az élőröket és anyagi eszközöket, megőrizze csapatainak harckészségét e fegyverek tömeges alkalmazása esetén is.

A szerzők, munkájuk összeállításánál — figyelembe véve az általánosan megfogalmazott célt — abból indultak ki, hogy hadseregünk parancsnoki — mindenekelőtt csapatparancsnoki — karának egy olyan könyvet adjanak a kezébe, amely gyakorlatilag eleveníti meg a szabályzatok tételeit, amely segíti őket kiképző munkájukban, de ezen túlmenően gyarapítja általános és szaktudásukat.

Aki valamelyest is foglalkozik a korszerű háború problematikájával, az előtt nem titok, hogy a vegyi és biológiai fegyver alkalmazásának „célszerűségéről” egyre többet írnak és beszélnek nyugati katonai körökben. Milliókat fordítanak hadikémiai és biológiai kutatásokra, hogy újabb és még pusztítóbb mérgező és biológiai harcanyagokat találjanak. Egyesek éppenséggel azt vallják: a jövő ezeké a harcanyagoké, mert „csak” az életet pusztítják el.

Tudjuk a háború megszállottai nem válogatóság eszközeikben. A vegyi és biológiai harcanyagok bevetésével számolnunk kell egy esetleges háborúban. Éppen ezért alaposan meg kell ismernünk, sőt meg kell tanulnunk felismerni azokat és hathatósan védekezni ellenük.

Ehhez nyújt óriási segítséget e könyv, s biztosra vehetjük: hamarosan kézikönyvként használják majd a fegyveres testületeknél nemcsak a szakághoz tartozók, hanem mindazok, akik

kiképző vagy más irányú munkájuk során kapcsolatba kerülnek vele, de azok is akiket érdekelnek a korszerű fegyverek.

Mint hogy a szóban forgó kötet valójában két nagy részre oszlik, e szerint is kell ismertetnünk és értékelnünk tartalmát.

A *vegyi fegyver* című rész egy rövid, jó stílusban megírt, szinte elbeszélésszerű történelmi áttekintéssel kezdődik, amelyben felvonulnak az olvasó előtt a vegyi fegyverek fajtái, alkalmazásuk módjai, az ókori Plataia és Delion ostromáról az első világháború végéig. A két világháború közötti, majd az 1939-től napjainkig terjedő időszak hadikémiai kutatásainak eredményeiről beszámoló fejezet után a mérgező harcanyagok fizikai és kémiai sajátságairól és kifejtett hatásuk szerinti osztályozásáról esik szó. Ezt követi a tartalmilag, módszertanilag nagy-szerűen felépített fejezet, amely a vegyi fegyver megértéséhez elengedhetetlenül szükséges fizikai ismereteket (az állapotváltozások törvényei, a gáz és gőz fogalma, gáztörvények; gázfelhők előállítása, mozgástörvényei; forráspont, fagypon, illékony-ság fogalma) közli. Dicséretes, hogy a szerzők igen jó arányérzékkel csak annyit és olyan fokon foglalkoznak ezzel, amennyi lehetővé teszi a szakágban teljesen járatanok számára is a továbbiak teljes megértését.

A legfontosabb mérgező harcanyagok részletes ismertetése során — amikor olyan fogalmak is tisztázódnak, mint az alsó ingerküszöb, az elviselhetőségi határ, a halálozási értékszám, a halálos adag — a megszokott fiziológiai hatás szerint osztályozva (ingerlő, fojtó, hólyaghúzó, általános mérgező hatású mérgező harcanyagok) vonultatják fel a szerzők a különféle mérgező harcanyagokat. Mondanivalójuk súlyát a legkorszerűbb kutatásokra, a „legtökéletesebb” anyagok ismertetésére, s ami számunkra igen fontos, ezeknek a mérgeknek az alkalmazási módjára, az élő szervezetre kifejtett hatásukra és az ellenük való védekezésre helyezik. Sok szó esik arról is, hogy a mérgező harcanyagok célbajuttatásának milyen korszerű eszközei találhatók meg a nyugati hadseregekben. Jobbára két haderőnem — a szárazföldi csapatok és a légiő — támadó vegyi harc eszközeit ismertetik a szerzők. A különféle típusú vegyi kézigránátok, puskagránátok, gázfúvó készülékek, mérgező füstgyertyák, vegyiaknák, tűzérési lövedékek és repülőbombák után a vegyitámadásra alkalmas legkorszerűbb, különböző hatótávú rakéta-eszközök bemutatására is sor kerül.

A következő fejezetek a csapatok vegyiharc-kiképzéséhez nyújtanak értékes segítséget. Gyakorlatiasan mutatják be a vegyifelderítés megszervezését és végrehajtását, a mérgező harcanyagok kimutatására szolgáló eszközöket és alkalmazá-

suk módszerét, s számba veszik az élőerők, a fegyverzet és harci technikai eszközök mentesítésének korszerű anyagait és eljárásait. A szerzők bemutatják az egyéni és kollektív védőeszközöket; alaposan ismertetik kezelésüket, hatásosságukat, valamint létrehozásuk módját (pl. különféle óvóhelyek megépítését). A vegyi fegyver című rész a korszerű gyújtóeszközök és ködképző anyagok áttekintésével és a vegyi harcban várható fejlődés felvázolásával zárul. E fejezetek legérdekesebb részei azok, amelyek a vegyi-felderítés automatikus jelzőberendezések alkalmazási perspektívájáról szólnak.

A *biológiai fegyver* című rész szerzői fő feladatuknak azt tekintették, hogy hű képet adjanak a biológiai ágensek (betegséget kiváltó tényezők) elleni sikeres védekezés megszervezésének lehetőségeiről. E törekvésüket hangsúlyozni kell, minthogy e fegyverről sokan úgy vélekednek, hogy hatásai ellen nincs kellő védelem. Ezzel pedig határozottan szembe kell szállnunk, méghozzá a tudomány tényeivel. S ezt a feladatot Dr. Geck orvos alezredes és Madaras százados sikeresen meg is oldották.

Bár a szerzők feltételezték az olvasó bizonyos fokú jártasságát a biológiában, mégis szükségesnek tartották a szorosabban vett témához kapcsolódó fogalmak tisztázását. Három fejezetben foglalkoznak a *mikrobiológiai* (a mikrobiológia tárgya és felosztása, a mikroorganizmusok jelentősége a természetben, a baktériumok, vírusok, gombák), *immunológiai* (védettség, védőoltások, ellenanyagok, antibiotikumok, vércsoportok) és *járványtani* (fertőzés, a fertőzés forrásai, a fertőzések terjedési módjai, a járványfolyamatokat meghatározó tényezők, a fertőző betegségek előfordulási módjai, a fertőző betegségek felosztása) alapfogalmakkal. Ezt követően néhány fejezetben áttekintik a biológiai háború történetét, a biológiai harc eszközöket, a biológiai harcanyagok főbb jellegzetességeit, a velük végrehajtott támadás módjait, körülményeit, s az általuk okozható emberi, állati és növényi megbetegedéseket.

Az utolsó, meglehetősen terjedelmes fejezet a biológiai támadás elleni védelmet tárgyalja. Minthogy mondanivalója szorosan kapcsolódik kiképzési feladatokhoz, kissé részletesebben kell foglalkoznunk vele. A védelem megszervezésével kapcsolatos általános elvekből megtudjuk, hogy a csapatok egyik legfontosabb feladata, hogy jól működő felderítéssel és az ellenség tevékenységének állandó figyelésével megelőzzék a meglepetésszerű biológiai támadást.

A felderítésnek és figyelésnek különösen a fegyver esetében óriási a jelentősége, a biológiai támadás nyomai ugyanis

igen rövid időn belül eltüntethetők, s következményei csak a későbbi megbetegedésekben mutatkoznak meg. Rendkívül hasznos tudnivalókat találunk e fejezetben arra nézve, milyen jelekből lehet következtetni biológiai harcanyagok alkalmazására légitámadás esetén, tűzérségi tűz idején, s diverziós támadáskor. Ezután a csapatoknál és a polgári életben kötelező járványvédelmi rendszabályokról, az egyéni és kollektív védelem eszközeiről és módjairól, továbbá a fertőtlenítésről (a különböző fertőtlenítő anyagokról és felhasználhatóságukról) esik szó. Befejezésül a biológiai támadás következményeinek felszámolását tárgyalva, a szerzők ismertetik a legfontosabb általános intézkedéseket, mindenekelőtt a rögtönzött eszközök felhasználásának jelentőségét.

Sörös Lajos szds.